

Postanowienie z dnia 10 lipca 2002 r.

III KKO 6/02

W sprawie o odsetki od niewypłaconego w terminie zasiłku chorobowego właściwy jest organ rentowy.

Przewodniczący SSN Andrzej Wasilewski, Sędziowie SN Józef Iwulski (sprawozdawca), Jerzy Kwaśniewski, przedstawiciel Ministra Sprawiedliwości Elżbieta Staszewska, przedstawiciel Ministra Pracy i Polityki Społecznej Elżbieta Zagalska.

Kolegium Kompetencyjne przy Sądzie Najwyższym, po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 10 lipca 2002 r. sprawy z wniosku Antoniego G. o rozstrzygnięcie sporu o właściwość między Zakładem Ubezpieczeń Społecznych-Oddziałem w Z. a Sądem Rejonowym-Sądem Pracy w Łomży o zapłatę odsetek od niewypłaconego w terminie zasiłku chorobowego

u s t a l i ł, że właściwym do rozpoznania sprawy jest Zakład Ubezpieczeń Społecznych-Oddział w Z.

U z a s a d n i e n i e

Antoni G. zwrócił się do Kolegium Kompetencyjnego przy Sądzie Najwyższym o rozstrzygnięcie negatywnego sporu kompetencyjnego między Sądem Rejonowym-Sądem Pracy w Łomży a Zakładem Ubezpieczeń Społecznych-Oddziałem w Z. w sprawie dotyczącej zobowiązania „A.” Spółki z o.o. w K. do wyrównania wnioskodawcy odsetek od kwoty 2.594,86 zł zasiłku chorobowego za okres od 20 lipca 1998 r. do 13 kwietnia 1999 r. W uzasadnieniu wniosku wskazano, że decyzją z dnia 28 sierpnia 2001 r. ZUS-Oddział w Z. nakazał „A.” Spółce z o.o. w K. wyrównanie wnioskodawcy zasiłku chorobowego za okres od 20 lipca 1998 r. do 13 kwietnia 1999 r. do 100% podstawy wymiaru w związku z wypadkiem przy pracy w dniu 18 lipca 1998 r. Wypłaty zasiłku chorobowego zobowiązana Spółka dokonała w dniu 28 września 2001 r., bez odsetek za czas pozostawania w zwłoce. Antoni G. skierował sprawę do załatwienia przez ZUS-Oddział w Z., który pismem z dnia 23 października 2001 r. po-

informował go, że na podstawie art. 64 ust. 2 ustawy z dnia 25 czerwca 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (Dz.U. Nr 60, poz. 636 ze zm.), jeżeli płatnik składki nie wypłacił zasiłku w terminach przyjętych dla wypłaty wynagrodzeń jest on zobowiązany do wypłaty odsetek od zasiłku, w wysokości i na zasadach określonych w art. 85 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych. Wobec tego Antoni G. skierował do Sądu Rejonowego-Sądu Pracy w Łomży pozew przeciwko Spółce „A.” o zapłatę odsetek. Sąd Rejonowy postanowieniem z dnia 20 lutego 2002 r. [...] uznał się niewłaściwym i sprawę przekazał Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z. Zakład ten jednak pismem z dnia 28 marca 2002 r. powiadomił wnioskodawcę, że zachodzi spór kompetencyjny.

Z dołączonego do wniosku odpisu postanowienia Sądu Rejonowego z dnia 20 lutego 2002 r. [...] wynika, że Antoni G. w pozwie skierowanym przeciwko „A.” Spółce z o.o. w K. zażądał zasądzenia na jego rzecz ustawowych odsetek za okres od 20 lipca 1998 r. do 28 września 2001 r. od kwoty 2.594,86 zł. W uzasadnieniu pozwu podał, iż decyzją z dnia 28 sierpnia 2001 r. ZUS-Oddział w Z. nakazał pozwanej Spółce wyrównanie zasiłku chorobowego do 100% wymiaru w związku z wypadkiem przy pracy w dniu 18 lipca 1998 r. Pozwana Spółka dokonała wypłaty świadczenia w dniu 28 września 2001 r., bez odsetek za czas pozostawania w zwłoce. Zdaniem powoda właściwym do rozpoznania powództwa jest Sąd Pracy, zgodnie z „decyzją” ZUS. Sąd Rejonowy uznał, że przedstawiona przez powoda „decyzja” ZUS nie „stanowi jednak decyzji w rozumieniu prawa administracyjnego” i nie jest wiążąca dla Sądu, a może być traktowana tylko jako informacja udzielona powodowi. Sąd Rejonowy wywiódł, że postępowanie w przedmiocie wyrównania zasiłku chorobowego prowadził Oddział Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, a postępowanie o zasądzenie odsetek od zasiłku chorobowego jest sprawą o świadczenie z ubezpieczenia społecznego, dla której w dalszym ciągu właściwy jest Zakład Ubezpieczeń Społecznych-Oddział w Z. Mając to na uwadze Sąd Rejonowy na mocy art. 464 KPC uznał się niewłaściwym i przekazał sprawę temu Zakładowi.

Wnioskodawca przedstawił też odpis pisma ZUS z dnia 28 marca 2002 r., którym na mocy art. 66 § 3 w związku z art. 180 § 1 KPA zwrócono wnioskodawcy podanie z dnia 2 stycznia 2002 r. w przedmiocie zobowiązania Spółki „A.” do wyrównania odsetek od kwoty 2.594,86 zł zasiłku chorobowego, gdyż w sprawie właściwy jest Sąd Rejonowy-Sąd Pracy w Łomży. ZUS stwierdził w tym piśmie, że opóźnienie w

wypłacie części zasiłku chorobowego nie jest następstwem okoliczności, za które ponosi odpowiedzialność. Wypłata odsetek od wyrównania zasiłku chorobowego powinna zostać sfinansowana z funduszu zakładu pracy.

Kolegium Kompetencyjne przy Sądzie Najwyższym zważyło, co następuje:

Kolegium Kompetencyjne rozpoznaje konkretną sprawę i w związku z tym musi uwzględniać występujący w niej tok poszczególnych postępowań. W pierwszym rzędzie należało więc rozważyć, czy Sąd Rejonowy mógł przekazać sprawę Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych, skoro wcześniej wnioskodawca zwracał się już do ZUS w tym przedmiocie. Jest to związane z regulacją zawartą w art. 464 § 1 KPC, według której w sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych (podkreślenia wymaga, że przepis dotyczy też spraw z zakresu ubezpieczeń społecznych) odrzucenie pozwu nie może nastąpić z powodu niedopuszczalności drogi sądowej, gdy do rozpoznania sprawy właściwy jest inny organ. W tym wypadku sąd przekaże sprawę temu organowi. Jeżeli jednak organ ten uprzednio uznał się niewłaściwy, sąd rozpoznaje sprawę. Negatywny spór kompetencyjny nie powinien więc powstać w takich sprawach, gdy strona w pierwszej kolejności zwróci się do organu administracyjnego, który uzna się niewłaściwym, a następnie wystąpi do sądu. W takiej sytuacji sąd pracy nie może przekazać sprawy organowi administracyjnemu, choćby droga sądowa była niedopuszczalna. Sąd pracy powinien rozpoznać powództwo (bo taka jest właściwość funkcjonalna tego sądu) i dotyczy to także spraw z zakresu ubezpieczeń społecznych. Sądy ubezpieczeń społecznych rozpoznają bowiem odwołania od decyzji organów rentowych w rozumieniu art. 476 § 2-4 KPC. Jeżeli więc określona sprawa należałaby w ogólności do właściwości organu rentowego (droga sądowa w pierwszej fazie postępowania byłaby więc niedopuszczalna), a organ rentowy uznał się za niewłaściwy do jej rozpoznania, to sprawę o określone świadczenie powinien rozpoznać sąd pracy na mocy art. 464 § 1 in fine KPC, gdyż tylko ten sąd jest funkcjonalnie właściwy do rozpoznawania powództw (sąd ubezpieczeń społecznych rozpoznaje sprawy określone w art. 476 § 2-3 KPC).

Wracając do stanu faktycznego sprawy należy zauważyć, że wnioskodawca o zapłatę odsetek od zasiłku chorobowego wystąpił w pierwszej kolejności do ZUS. Ten organ pismem z dnia 23 października 2001 r. poinformował go, że jeżeli płatnik składki nie wypłacił zasiłku w terminach przyjętych dla wypłaty wynagrodzeń, jest on

zobowiązany do wypłaty odsetek od zasiłku, w wysokości i na zasadach określonych w art. 85 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych. Po otrzymaniu tego pisma wnioskodawca wystąpił do Sądu pracy z powództwem o zasądzenie odsetek od pracodawcy. Sąd Rejonowy, przekazując sprawę Oddziałowi ZUS, rozważał charakter uprzedniej czynności tego organu (pisma z dnia 23 października 2001 r.) i w istocie przyjął, że czynność ta nie oznacza „uprzedniego uznania się za niewłaściwy” w rozumieniu art. 464 § 1 in fine KPC. Nie ma podstaw do kwestionowania tej oceny, gdyż w przedstawionej treści pisma Oddziału ZUS z dnia 23 października 2001 r. rzeczywiście nie ma jednoznacznego uznania się przez ten organ za niewłaściwy, a zawarta jest w nim jedynie informacja dla strony o treści przepisów. Sąd Rejonowy mógł więc przeprowadzić analizę, czy w sprawie o zasądzenie odsetek od zasiłku chorobowego jest dopuszczalna droga sądowa (w pierwszej fazie postępowania). Nie był bowiem związany uprzednim uznaniem się za niewłaściwy przez organ administracji według art. 464 § 1 in fine KPC.

Wobec tego trzeba rozważyć, na jakiej drodze należy dochodzić odsetek od zasiłku chorobowego (w ogólności). Zgodnie z art. 63 ustawy z dnia 25 czerwca 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa, ubezpieczony może wystąpić do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z wnioskiem o ustalenie uprawnień do zasiłku chorobowego, jeżeli uważa, że zostały naruszone jego uprawnienia w tym zakresie. Z wnioskiem o ustalenie uprawnień do zasiłku przysługującego ubezpieczonemu może wystąpić do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych także płatnik składek na ubezpieczenie chorobowe. Środki odwoławcze od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych określają odrębne przepisy. Wnioskodawca wystąpił z takim wnioskiem, uważając, że pracodawca (płatnik) nie wypłacił mu zasiłku w odpowiedniej wysokości i ZUS na podstawie tego przepisu wydał stosowaną decyzję zobowiązującą do wyrównania wysokości zasiłku za wskazany okres. Oddział ZUS nie kwestionował (i słusznie) swojej właściwości co do rozstrzygnięcia w przedmiocie nakazania zapłaty samego zasiłku. Uważa jednak, że nie jest właściwy w sprawie dotyczącej odsetek od zasiłku chorobowego, a więc w nawiązaniu do treści przepisu, że wniosek o nakazanie zapłaty odsetek nie jest „wnioskiem o ustalenie uprawnień do zasiłku”. Nie jest to pogląd prawidłowy. W praktyce utrwalona jest wykładnia, że sąd pracy nie jest właściwy w sprawach dotyczących roszczeń o zasiłek chorobowy z ubezpieczenia społecznego (wyrok z dnia 24 października 1996 r., II PRN 8/96, OSNAPIUS 1997 r. nr 9, poz. 149) i bez względu na przyczynę nie-

wypłacenia przez pracodawcę należnego pracownikowi zasiłku chorobowego, właściwy do rozpoznania roszczeń pracownika o ten zasiłek jest Zakład Ubezpieczeń Społecznych (postanowienie kolegium kompetencyjnego z dnia 21 marca 1996 r., III PO 1/96, OSNAPiUS 1996 r. nr 22, poz. 346). Wykładnia ta (wyrażona w odniesieniu do art. 49 ustawy z dnia 17 grudnia 1974 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa, jednolity tekst: Dz.U. z 1983 r. Nr 30, poz. 143 ze zm.) ma zastosowanie w aktualnym stanie prawnym. Przepis art. 63 ust. 1 ustawy z dnia 25 czerwca 1999 r. dotyczy bowiem ustalenia wszelkich uprawnień związanych z prawem do zasiłku chorobowego, bez względu na to kto jest zobowiązany do jego wypłaty (z jakich funduszy) i dlaczego uprawnienia do zasiłku zostały naruszone. Przez „ustalenie uprawnień do zasiłku” według art. 63 ust. 1 ustawy z dnia 25 czerwca 1999 r. należy rozumieć też ewentualne ustalenie uprawnienia do odsetek od niewypłaconego w terminie zasiłku. Zgodnie bowiem z art. 64 ust. 2 tej ustawy, jeżeli płatnik składek nie wypłacił zasiłku w terminie, jest on obowiązany do wypłaty odsetek od tego zasiłku w wysokości i na zasadach określonych w ustawie o systemie ubezpieczeń społecznych. Roszczenie o zapłatę odsetek (jako akcesoryjne względem samego zasiłku) jest więc świadczeniem z ubezpieczenia społecznego, należnym na podstawie art. 64 ust. 2 ustawy z dnia 25 czerwca 1999 r. (a nie np. na podstawie art. 481 § 1 Kodeksu cywilnego). Organ rentowy w ramach ustalenia uprawnień do zasiłku (art. 63 ust. 1 ustawy z dnia 25 czerwca 1999 r.) powinien więc wydać decyzję nie tylko co do samego obowiązku zapłaty zasiłku, ale także rozstrzygnąć o odsetkach od tego świadczenia. Kwestia, kto ma zapłacić te odsetki, z jakich funduszy i czy w ogóle się należą, nie dotyczy właściwości organu, lecz merytorycznej oceny zasadności żądania odsetek. W tej fazie postępowania droga sądowa (przed sądem pracy lub sądem ubezpieczeń społecznych) jest niedopuszczalna. Dopiero od decyzji organu rentowego będzie przysługiwało zainteresowanemu odwołanie do sądu ubezpieczeń społecznych.

Z tych względów na podstawie wskazanych przepisów oraz art. 190-195 KPA orzeczono jak w sentencji.

=====